

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kubenovou v právní věci žalobkyně **B. R.**, narozené, bytem, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 9.12.2013, č.j.,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Ve včas podané žalobě žalobkyně uvedla, že rozhodnutím ČSSZ z 9.12.2013 byly zamítnuty její námitky proti rozhodnutí ČSSZ z 26.9.2013, jímž byla zamítnuta její žádost o starobní důchod, a kterým bylo rozhodnutí z 26.9.2013 potvrzeno. ČSSZ své zamítavé rozhodnutí odůvodnila poukazem na nedosažení důchodového věku, když nepřihlíží ke skutečnosti, že dostatečnou dobu žalobkyně pečovala o dvě děti ve věku do dosažení zletilosti, který její důchodový věk snižuje na věk, jehož již dosáhla.

Od srpna roku 1979, kdy začala vést společnou domácnost se svým pozdějším manželem, F. S., se ujala výchovy jeho dětí, tehdy devítiletého R. (nar.) a sedmiletého J. (nar.), jejichž matka zemřela. Od 3.12.1979 měla v bytě svého muže trvalé bydliště. O jeho syny pečovala do jejich zletilosti, jak předpokládá § 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a splnila tak podmínku výchovy dle odst. 4 tohoto paragrafu. V

souladu s ustanovením zákona dosáhla důchodového věku (59 let a 4 měsíce) dne 7.5.2012 a požádala ČSSZ o přiznání starobního důchodu od tohoto dne.

ČSSZ nárok žalobkyně na starobní důchod rozhodnutím z 26.9.2013 a 9.12.2013 odmítla. Dle jejího tvrzení činí důchodový věk žalobkyně 62 let, jelikož neměla splnit dostatečnou dobu péče o děti. K splnění podmínky péče o děti mělo docházet až ode dne uzavření sňatku s jejím otcem (16.9.1989) - tedy po dobu o deset let kratší, než po jakou dobu probíhala péče ve skutečnosti. ČSSZ tento závěr opírá o pojmové ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, které vykládá tak, že za dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte, až ode dne uzavření sňatku.

Podmínkou nároku na starobní důchod je dosažení důchodového věku, jehož konkrétní výše je dále podmíněna výchovou dětí. Je zřejmé, že účelem právní úpravy je zohlednění faktické péče žen o děti. Výklad ČSSZ opírající splnění podmínky výchovy o datum sňatku namísto data zahájení skutečné péče o děti je tak zjevně v rozporu s tímto účelem. Navíc rozhodnutí ČSSZ, kdy je rozlišováno, kdy kdo uzavřel sňatek, a nedbáno na faktickou životní situaci osob a na skutečnou délku péče o děti vznikají - v rozporu s § 2 odst. 4 správního řádu - nedůvodné rozdíly (např. v případech, kdy ženy pečující o děti stejně dlouho vstoupily do manželství s otcem dětí dříve/později).

Rozhodnutí ČSSZ bylo vydáno na základě nesprávného výkladu práva a bylo jimi zasaženo do práva žalobkyně na starobní důchod. Žádala proto, aby soud vydal rozsudek, kterým rozhodnutí ČSSZ ze dne 9.12.2013, resp. 26.9.2013 zruší, a jímž se ČSSZ uloží, aby o žádosti žalobkyně znovu rozhodla.

S vysloveným právním názorem na věc žalobkyní žalovaná nesouhlasila a své stanovisko vyjádřila, jak v rozhodnutí, tak v písemném vyjádření k žalobě, když uvedla, že je přesvědčena, že žaloba není důvodná, neboť při posouzení nároku na důchod žalobkyně postupovala v souladu se zákonnými předpisy o důchodovém pojištění. Navrhovala proto, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Krajský soud v Brně ve věci rozhodl rozsudkem dne 12.11.2014, č.j. 41Ad 3/2014-28, rozhodnutí ČSSZ ze dne 9.12.2013 zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

V odůvodnění rozsudku mimo jiné uvedl, že vzal za prokázané, že děti R. S. a J. S. žalobkyně převzala do péče nahrazující péči rodičů, neboť jejich matka 1.1.1979 zemřela, žalobkyně žila od léta roku 1979, nejpozději však od 3.12.1979 v jedné domácnosti s F. S., otcem uvedených dětí a o děti pečovala a později v roce 1989 se za tohoto muže provdala.

Soud uvedl, že má za to, že nelze ust. § 20 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. vykládat tak striktně, jak výklad provedla žalovaná, kdy v případě žalobkyně lze za děti převzaté do péče nahrazující péči rodičů považovat až dobu, kdy žalobkyně uzavřela manželství s otcem dětí, tedy F. S.

Soud má za to, že takovýto výklad by byl ústavně nekonformní, byl by příliš zužující a výrazně diskriminační pro žalobkyni, neboť v době, kdy uzavřela manželství s F. S., byl již R. S. zletilý a J. S. se blížil věku zletilosti a žalobkyně by tak nemohla v žádném případě

splnit podmínku ust. § 32 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., když se výchovy staršího ze synů, a to R. S., ujala ve věku 9 let a dalších 9 let ho vychovávala do jeho zletilosti a mladšího ze synů se ujala ve věku 7 let a vychovávala ho do jeho zletilosti dalších 11 let.

Vzhledem k tomu, že žalobkyně uzavřela, i když až v roce 1989, manželství s otcem J. S. a R. S., prokazatelně o tyto dvě děti pečovala od roku 1979 do jejich zletilosti, má soud za to, že je v tomto případě namístě vykládat ust. § 20 odst. 1, odst. 2 zákona o důchodovém pojištění ve prospěch žalobkyně, neboť děti svého manžela vychovávala, i když s jejich výchovou započala před uzavřením manželství s F. S., žila s ním však v jedné domácnosti společně s oběma syny, a to prokazatelně od roku 1979 až do jejich zletilosti.

Soud má tedy za to, že v případě žalobkyně byly splněny podmínky pro vznik nároku na starobní důchod dle § 29 a podmínky § 32 odst. 1 písm. b) bod 3. (ženy – 55 let, pokud vychovaly dvě děti) a § 32 odst. 2 téhož zákona, takže důchodového věku žalobkyně dosáhla dne 7.5.2012 při dosažení 59 let a 4 měsíců.

Jiný výklad ust. § 20 zákona o důchodovém pojištění by pro žalobkyni, oproti jiným ženám, které vychovaly dvě děti, byl velmi nespravedlivý.

Soud proto dospěl k závěru, že žaloba žalobkyně je důvodná, a proto rozhodnutí vydané žalovanou dne 9.12.2013 zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení s tím, že při vydání nového rozhodnutí žalovaná je vázána právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku.

Proti tomuto rozsudku ČSSZ podala kasační stížnost, neboť s právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně v citovaném rozsudku nesouhlasila.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 28.5.2015, č.j. 7Ads 277/2014-43 rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 12.11.2014, č.j. 41Ad 3/2014-28 zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud v odůvodnění mimo jiné uvedl, že podle obsahu správního spisu žalobkyně dne 2.9.2013 podala žádost o přiznání starobního důchodu od 7. 5. 2012, přičemž žádala o uznání výchovy R. S., nar. a J. S., nar., o které začala fakticky pečovat od poloviny roku 1979, resp. nejpozději od 3.12.1979, kdy se přistěhovala do domácnosti jejich otce F. S., aby mu pomáhala s péčí o jeho nezletilé syny. Manželství s F. S. uzavřela až dne 16.9.1989. Žádosti žalobkyně o přiznání starobního důchodu nebylo vyhověno, protože podle rozhodnutí žalobkyně nedosáhla důchodového věku s ohledem na nesplnění podmínky osobní péče o dítě.

Podle § 20 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění se dítětem pro účely tohoto zákona rozumí dítě vlastní nebo osvojené, a pokud se dále nestanoví jinak, též dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem, dítě manžela, nemá-li druhý z rodičů rodičovskou odpovědnost, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte, nebo není-li znám. Za dítě převzaté do péče nahrazující

péči rodičů se považuje dále dítě, jež bylo převzato do péče na základě rozhodnutí soudu, orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo dřívějšího příslušného orgánu o svěřeni dítěte do péče budoucího osvojitele nebo do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a dítě, jež bylo převzato do péče na základě předběžného opatření vydaného v rámci řízení o svěřeni dítěte do výchovy.

Podle § 32 odst. 4 citovaného zákona je podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu 5 roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.

Jednou z podmínek vzniku nároku na starobní důchod je podle ust. § 28 zákona o důchodovém pojištění, dosažení stanoveného věku. Zákon o důchodovém pojištění stanoví rozdílný věk pro vznik nároku na starobní důchod pro muže a ženy a u žen navíc diferencuje podle počtu vychovaných dětí.

Podle zákona o důchodovém pojištění splňuje žena zákonnou podmínku výchovy dítěte mající vliv na vznik nároku na starobní důchod tehdy, pokud osobně pečuje nebo pečovala o dítě po dobu stanovenou v ust. § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Podle ust. § 20 odst. 1 a 2 citovaného zákona se musí jednat buď o dítě, k němuž má žena pokrevní nebo osvojenecký vztah, anebo o dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů.

Pokud jde o charakter osobní péče, tento pojem byl již vyložen Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 4.12.2003, č.j. 3Ads 37/2003-49, dostupný na www.nssoud.cz tak, že jde o soustavnu a aktivní osobní péči ženy o dítě do dosažení zletilosti po stanovenou dobu. Ostatně o tom, že účastnice řízení takto o nezletilého R. a nezletilého J. S. osobně pečovala, není ani sporu.

Protože R. a J. S. nebyly pokrevní děti účastnice řízení, ani děti jí osvojené, bylo třeba posoudit, zda se jednalo o děti převzaté účastnicí řízení do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Co se rozumí pod pojmem dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů, je pro účely zákona o důchodovém pojištění vymezeno v ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění tak, že za toto dítě se považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem, dítě manžela, nemá-li druhý z rodičů rodičovskou odpovědnost, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte, nebo není-li znám, a dále dítě, jež bylo převzato do péče na základě rozhodnutí soudu, orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo dřívějšího příslušného orgánu o svěřeni dítěte do péče budoucího osvojitele nebo do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a dítě, jež bylo převzato do péče na základě předběžného opatření vydaného v řízení o svěřeni dítěte do výchovy. Citované ustanovení tak rozlišuje dvě skupiny dětí převzatých do péče nahrazující péči rodičů, a to děti manžela a děti převzaté do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. S ohledem na dikci citovaného ustanovení tak nelze dovodit, že by zákonná podmínka péče o dítě mohla být splněna pouze tím, že žena o nezletilé dítě fakticky pečovala, aniž by se jednalo o dítě manžela nebo existovalo rozhodnutí příslušného orgánu. Byť může být tato právní úprava soudem vnímána

jako nespravedlivá, nemůže to vést k závěru, k němuž dospěl krajský soud v napadeném rozsudku, že je postačující pouze fakticita osobní péče o dítě, k němuž nemá pečující žena žádný vztah vyjmenovaný v ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

Účastnice sice správně dovozuje, že zákon o důchodovém pojištění neurčuje jako rozhodné, v jakém okamžiku došlo k uzavření manželství s otcem nezl. dětí, ale neumožňuje uznat dobu faktické péče předcházející splnění některé ze dvou podmínek vymezených v ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, tzn., že se jedná o dítě manžela při splnění dalších podmínek nebo dítě svěřené do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem nebo převzaté do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Odkaz účastnice řízení na rozsudek NSS ze dne 4.12.2003, č.j. 3Ads 37/2003-49, z něhož dovozuje formalistický a značně nespravedlivý přístup stěžovatelky, je zcela nepřipadný, protože v něm byla řešena právní otázka ve vztahu k naprosto odlišnému skutkovému stavu. Nejvyšší správní soud v dané věci posuzoval, zda byl splněn zákonný požadavek „osobní péče“ matky pro uznání jejího nároku na starobní důchod, tedy zda se matka dítěte osobně, aktivně a průběžně podílela na péči o jedno z dětí po rozvodu manželství, které bylo rozhodnutím soudu svěřeno do výchovy otce. Protože se jednalo o matku, NSS při hodnocení osobní péče vycházel z péče faktické. Závěr formulovaný v právní větě: *„Předpoklad „osobní péče o dítě“ pro splnění podmínky výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod znamená soustavnou a aktivní osobní péči ženy o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti, resp. pěti roků. Tato podmínka není naplněna, pokud soud svěřil dítě do péče otce, který za tuto péči nese odpovědnost, dítě pobývalo u otce, a žena (matka) a dítě byly tak od sebe odděleny, a to i když žena (matka) dítě navštěvovala, projevovala o něj zájem, přispívala na jeho výživu otci, a podílela se tedy na výchově dítěte“*, zcela potvrzuje nepoužitelnost tohoto rozsudku na případ účastnice řízení.

V této souvislosti lze poukázat na rozsudky Nejvyššího správního soudu, které naopak potvrzují nesprávnost závěru, k němuž dospěl v napadeném rozsudku krajský soud. Je to rozsudek ze dne 4.1.2007, č.j. 6Ads 34/2006-49, v němž je posuzováno, zda dobu před osvojením, tedy dobu tzv. předadopční péče, která trvala od 9.2.1985 do právní moci rozsudku o osvojení, lze podřadit pod ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku dospěl k závěru, že podle tehdy platné právní úpravy muselo být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, přičemž dítě bylo k tzv. předadopční péči svěřováno buď „opatřením“ dětského domova po dohodě s okresním národním výborem nebo takové opatření činil soud. Toto opatření pak podle Nejvyššího správního soudu lze hodnotit jako rozhodnutí příslušného orgánu. Obdobně v rozsudku ze dne 28.3.2013, č.j. 4Ads 105/2012-46 řešil Nejvyšší správní soud otázku, zda došlo k převzetí sestry po smrti rodičů do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, jak vyžaduje ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Byť se v žádném z citovaných rozsudků Nejvyšší správní soud explicitně nevyjádřil k otázce, zda pouhá fakticita osobní péče o cizí dítě splňuje zákonné podmínky ve smyslu ust. § 20 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění, je z nich nepochybně zřejmé, že nesplňuje. Přesto, že stěžovatelka od roku 1979 pečovala o dvě nezletilé děti, s nimiž a jejich otcem F. S. žila ve společné domácnosti, manželství s ním uzavřela až v roce 1989, kdy R. S. byl již zletilý a nezletilý J. S. měl 17 let, a nedoložila ani žádné z rozhodnutí taxativně uvedené v ust. § 20 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění vydané před rokem 1989, proto nesplnila zákonné podmínky pro přiznání nároku na starobní důchod ke dni 7.5.2012.

Vzhledem k výše uvedenému právnímu názoru je bezpředmětné zabývat se otázkou, od kdy měla účastnice řízení evidovaný trvalý pobyt v bydlišti F. S. a jeho dětí.

Z výše uvedených důvodů je kasační stížnost důvodná, a proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle ust. § 110 odst. 1 věta první s.ř.s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem, který je vyslovený v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Krajský soud v Brně ve věci pak nařídil jednání na 12.8.2015, kdy žalobkyně uvedla, že nemá k věci již co uvést, protože faktickou péčí o děti od roku 1979 z její strany nikdo nezpochybňuje, je pouze skutečností, že manželství s otcem dětí uzavřela v roce 1989.

Zástupkyně žalované u tohoto soudního jednání setrvala na svém stanovisku a s odkazem na názor Nejvyššího správního soudu navrhovala zamítnutí žaloby.

Z dávkového spisu žalobkyně vedeného žalovanou bylo zjištěno, že žalobkyně B. R., narozená ..., žádala přiznání starobního důchodu od 7.9.2013.

Posouzení věci krajským soudem.

Žaloba není důvodná.

Krajský soud v Brně, vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, který citoval v odůvodnění tohoto rozsudku, dospěl k závěru, že žalobkyně nesplnila podmínku ust. § 32 odst. 1 písm. b) bod 3. a ust. § 32 odst. 2 zákona č. 155/1995, protože jí nemohla být započítána péče o děti R. S., narozeného a J. S., narozeného, a proto soud žalobu jako nedůvodnou dle ust. § 78 odst. 7 soudního řádu správního (dále jen „s.ř.s.“) zamítl.

Pokud jde o náklady řízení, rozhodnutí se opírá o ust. § 60 odst. 1, 2 s.ř.s.

Žalobkyně ve věci neměla úspěch, náklady řízení jí proto nebyly přiznány, pokud jde o žalovanou, ta nemá právo na náhradu nákladů řízení ze zákona.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje,

vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů
vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 12. srpna 2015

JUDr. Jana Kubenová, v.r.
samosoudkyně